

Endring av pensum i arverett høsten 2021

Hei,

Viser til eventuelt sak lagt fram for SU på siste SU møte våren 2020, vedlagt nedenfor.

Etter samtaler med faglærer John Asland som støtter dette forslaget ber jeg om at prodekan på fullmakt vedtar som pensum i arverett studieåret 2020-2021 1. avdeling:

- 1. Asland, John & Lødrup, Peter (2019). Oversikt over arveretten 9. utgave. Cappelen Damm Akademisk. ISBN 978-82-02-59344-5.**

Innføringsboka utgjør 100 sider.

- 2. I tillegg følgende kapittel/punkter i Prop.107 L (2017–2018) Lov om arv og dødsboskifte (arveloven):**

3.3 Utgangspunkter for lovforslaget, inntatt i kap. 3 Generelt om lovarbeidet

5.6 Departementets vurdering, inntatt i kap. 5 Slektenes arverett

6.3.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 6 Ektefellens arverett under pkt. 6.3 Ektefellens arverett når arvelateren etterlater seg livsarvinger

6.4.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 6 Ektefellens arverett under pkt. 6.4 Ektefellens arverett når arvelateren ikke etterlater seg livsarvinger

6.5.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 6 Ektefellens arverett under pkt. 6.5 Ektefellens rett til en beskyttet minste arv

7.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 7 Samboeres arverett

8.1.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 8 Uskifte for ektefeller under pkt. 8.1 Retten til å sitte i uskifte

8.2 Arvelaterens testasjonskompetanse inntatt i kap. 8 Uskifte for ektefeller

8.3.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 8 Uskifte for ektefeller under pkt. 8.3 Råderettsbegrensninger under uskifte. Rett til innsyn

9.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 9 Uskifte for samboere

10.1.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 10 Livsarvingenes pliktdelsarv under pkt. 10.1 Generelt om pliktdelsarven og pliktdelens omfang

10.2.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 10 Livsarvingenes pliktdelsarv under pkt. 10.2 Særlige bestemmelser om arvelaterens adgang til å råde over pliktdelsarven

11 Forlodsrett for barn

12.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 12 Grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner

13.1.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 13 Opprettelse av testament under pkt. 13.1 Testasjonsevne

13.2.6 Departementets vurdering, inntatt i kap. 13 Opprettelse av testament under pkt. 13.2 Formkravene ved opprettelse av testament – vitnetestamentet

13.3.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 13 Opprettelse av testament under pkt. 13.3 Nødtestament

14.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 14 Tilbakekall og endring av testament. Bortkommet testament

17.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 14 Tolkning av testamenter

18.6 Departementets vurdering, inntatt i kap. 18 Felles testamenter og gjensidige testamenter

21.6 Departementets vurdering, inntatt i kap. 21 Samtidige dødsfall og ukjent dødsrekkefølge
Departementets vurdering

22.2.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 22 Avtaler om arv under pkt. 22.2 Arvingers råderett over fremtidig og falt arv

22.3.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 22 Avtaler om arv under pkt. 22.3 Avkall på arv og avslag på arv

22.4.6 Departementets vurdering, inntatt i kap. 22 Avtaler om arv under pkt. 22.4 Avkorting

26.2.5 Departementets vurdering, inntatt i kap. 26 Særlige regler om privat skifte under pkt. 26.2 Arvingenes ansvar for arvelaterens forpliktelser

27.4.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 27. Særlige regler om offentlig skifte under pkt. 27.4 Avslutning av skiftebehandlingen. Booppgjør

29.1.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 29. Fordelingen av arvelaterens eiendeler på skiftet under pkt. 29.1 Retten til å overta eiendeler på skiftet

29.2.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 29. Fordelingen av arvelaterens eiendeler på skiftet under pkt. 29.2 Verdsettelse av eiendeler

30 Avtaler om arveoppgjør

31.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 31 Når arvelateren etterlater seg ektefelle eller samboer

34.2.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 34. Skifteregler ved samlivsbrudd under pkt. 34.2 Ektefeller med felleseie

34.3.4 Departementets vurdering, inntatt i kap. 34. Skifteregler ved samlivsbrudd under pkt. 34.3 Ektefeller med fullstendig særeie og samboere

Totalt antall sider i proposisjonen som er pensum: 50,5. **Proposisjonen er tilgjengelig for studentene på Lovdata. Fint om dette står på pensumlisten så ingen 1. avd studenter tror at de må kjøpe noe ekstra.**

Totalt antall sider pensum i arverett studieåret 2020-2021 blir da 150,5 sider.

Forfatter av dagens pensumbok som kommer i ny utgave 2021 opplyser dessuten om at den kommende nye utgaven vil utgjøre færre sider og være mer tilpasset lærerbokformatet enn tidligere utgaver. Dette kan avhjelpe dagens tilstand i arverett hos oss (før denne pensumendringen), hvor det av sidetallshensyn er tatt ut mange pkt. under de enkelte emner, på en måte som gjør faget noe oppstykket hos oss.

Kristine Helen Korsnes

Avdelingsleder 1. avdeling

Forslag til pensumendring i arverett studieåret 2020-2021

Eventuelt sak til SU møtet 26. mai 2020

Beklager at dette pensumforslaget kommer sent. Ny arve og skiftelov er vedtatt men trår i kraft først 1. januar 2021.

Dagens pensumbok omtaler ikke den nye loven, og ny utgave av pensumboka vil ikke foreligge før i 2021.

Jeg hadde derfor sett for meg at det måtte undervises på ny lov, men med gammelt pensum i høst.

Det har nylig kommet meg for øre at UiO vil legge til grunn en annen løsning, som jeg mener vil være bedre også for vårt studie, ettersom det vil innebære at vi får tilgjengelige læremidler som tar høyde for lovendringen.

I Oslo vil Asland, John & Lødrup, Peter (2019). Oversikt over arveretten 9. utgave. Cappelen Damm Akademisk. ISBN 978-82-02-59344-5. 100 s. bli anvendt som pensum sammen med deler av forarbeidene til den nye loven.

Grunnen er at denne boken er oppdatert på den nye loven. Sidetallsmessig er endringen «uproblematisk». Pensum i arverett utgjør i dag 130,5 sider. Det foreslåtte nye pensumet utgjør 100 s. Det foreslåtte pensum har en annet layout med mindre skrift pr side, enn det eksisterende pensum.

Denne boken fungerer greit for å få oversikt over hovedlinjene i stoffet, men den er i omfang ikke tilstrekkelig til å fylle lærebokfunksjonen. Det er derfor behov for å supplere med forarbeider, noe vi vanligvis ikke gjør i Tromsø. Her er imidlertid grunnen et forbigående behov for oppdaterte læremidler.

Endringen nødvendiggjør slik jeg ser det ingen endringer av fagbeskrivelsen i arverett.

Innholdsmessig går innføringsboka noe lengere i å behandle først og fremst:

-boka inneholder en innledning på 4,5 s som forslås beholdt som pensum. I den eksisterende pensumboka er innledningen kuttet av sidetallshensyn.

- ugyldige testamenter 5 s. Dette behandles i den eksisterende læreboka 5.2,5.3 og 5.4.5, men er av sidetallshensyn ikke omfattet av det eksisterende pensumet. Om det tematisk tas inn krever ingen endring av fagbeskrivelsen.

- skillett livs/dødsdisposisjoner, ikke først og fremst sidetallsmessig, men den går noe lengere i eksemplifiseringen av typetilfellene som behandles i dagens pensum pkt. 6.1. Siden dette gjøres så kortfattet, anser jeg det egentlig for mer et pluss enn et minus. (10 sider i oversiktsboka som foreslås som nytt pensum, 5 sider i dagens pensum)

- Nytt pensum inneholder noen flere fellesregler for legalarv og testamentarv. Fellesreglene er omfattet av dagens pensum, men noen er unntatt (i pkt 7.1) av sidetallshensyn. Dette behandles på 1 s i det foreslåtte pensum.

-nytt pensum omfatter en oversikt over fordelingen av arven/skiftet som behandles over 11 sider. I dagens pensum behandles dette over 7 sider, men her gis bare en skisse over grunnlinjen i

bobehandlingen og et sammensatt skifte. I nytt pensum er flere detaljer viet plass, men ikke på nevneverdig flere sider.

I Oslo er Prop. 107 L (2017–2018) Lov om arv og dødsboskifte s. 9–231, men ikke s. 18–29 inntatt som pensum i tillegg til innføringsboka.

Dette anser jeg for omfattende for faget slik det er normert i Tromsø.

John Asland har imidlertid tilbudt seg å gå gjennom proposisjonen sammen med meg for å gjøre et utvalg som harmonerer med fagbeskrivelsen her i Tromsø. Han hadde imidlertid ikke anledning før senere denne uka, dvs etter SU møtet.

I Utgangspunktet er det «plass» til bare 34 sider, men ettersom innføringsboka er lettlest og med noe mindre sideformat, tenker jeg at det i år bør åpnes for noe overskridelse.

Jeg ber om fullmakt til å fastsette det endelige pensum i dialog med prodekan.

Mvh

Kristine H. Korsnes

Avdelingsleder 1. avd

Eksisterende fagbeskrivelse:

Familie- og arverett (10 sp.)

1) Faglig innhold

Familie- og arverett handler om rettsreglene som regulerer forholdet mellom personer i familieforhold og reglene om fordeling av formue etter dødsfall. Familierett omfatter ekteskapsrett, samboerrett og barnerett, og utgjør samlet to tredeler av faget.

Ekteskapsretten omfatter de økonomiske rettsvirkninger av ekteskapet, både under samlivet og ved samlivsbrudd eller død, jf ekteskapsloven del II, samt del III om bidragsplikt. Dette omfatter regler om eierforhold, råderett, underholdsplikt og ansvar for gjeld. Videre omfattes reglene om ektefellers formuesforhold, dvs lovens regler om det verdimessige oppgjøret og om rett til å overta tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død, og om ektefellenes adgang til i ektepakt å forhåndsavtale den verdimessige deling. Ektepakter om verdideling ved død ses i sammenheng med arverettslige regler. De formelle regler om ekteskapets inngåelse og oppløsning i ekteskapsloven del I behandles ikke.

Samboerretten gir en oversikt over ulovfestede regler om eierforhold, råderett og gjeldsforhold mellom samboere, og om lovens regler om rett til tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død. I mangel av lovregler står samboeravtaler om oppgjøret ved samlivsbrudd og/eller død sentralt. Sistnevnte ses i sammenheng med arverettslige regler, herunder nye regler om samboeres legalarverettigheter.

Barneretten omhandler barns rettsstilling. På første avdeling er det rettsforholdet mellom barn og foreldre som er tema. Faget omfatter reglene om hvem som, i rettslig forstand, regnes som mor, far og medmor til et barn. Videre blir reglene om foreldreansvar behandlet. Her inngår både hvem som innehar foreldreansvaret og hva dette innebærer av rettigheter og forpliktelser. Reglene for fastsettelse av hvor barnet skal ha sitt faste bosted behandles også. Tilsvarende gjelder reglene om samværsrettens innhold og omfang, samt reglene om vergemål og forsørgelse. Barnevernets subsidiære ansvar inngår ikke som en del av faget da dette behandles i den spesielle delen av forvaltningsretten på andre avdeling.

Arveretten omhandler regler om hvordan verdiene etter en avdød fordeles mellom de som etter lovens arvegangsregler eller avdødes testament er utpekt som arvinger, samt om retten til uskifte som for gjenlevende ektefelle eller samboer. Arverettsreglene skal ses i sammenheng med hva samboere eller ektefeller gyldig kan bestemme om skifteoppgjøret når en av dem dør.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått første avdeling har studenten:

- god kunnskap om hvilke særlige regler som gjelder for ektefellers og samboeres eierforhold, råderett og ansvar for gjeld
- god kunnskap om ektefellers underholdsplikt og reglene for verdeling ved samlivsbrudd eller død
- god kunnskap om en ektefelles eller samboers rett til å overta tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død
- god kunnskap om hva ektefeller og samboere kan forhåndsavtale om oppgjøret ved samlivsbrudd eller død
- god kunnskap om foreldreansvar, reglene om barnets bosted og om samværsrett når foreldrene ikke bor på sammen bosted
- kunnskap om etablering av foreldreskap, vergemål og forsørgelse av barn
- god kunnskap om lovens regler om fordeling av arv, og om hva og hvordan arvelater selv kan gi bestemmelser om utvelgelse av arvinger, fordeling av verdier eller rett til eiendeler
- kunnskap om reglene for ektefellebidrag
- kunnskap om hvilke disposisjoner som anses som testamentariske. (Grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner)
- kunnskap om gjenlevende ektefelles eller samboers rett til å overta førstavdødes formue uskiftet, om gjenlevendes rådighet over uskifteboet og om delingen ved skifte av uskifteboet

Ferdigheter

Etter bestått første avdeling kan studenten:

- identifisere og løse de problemstillinger som oppstår når et ekteskap eller samboerskap opphører ved samlivsbrudd eller død
- redegjøre for alternativer for hva ektefeller eller samboere kan forhåndsavtale om oppgjøre ved samlivsbrudd eller død
- identifisere og analysere problemstillinger som oppstår når barnet ikke bor fast sammen med begge foreldre, herunder sammenhengen mellom reglene og betydningen av det overordnede hensyn til barnets beste
- anvende de grunnleggende arverettslige regler om fordeling av arv etter lov eller testament
- redegjøre for alternativer for hva en arvelater i ulike livssituasjoner gyldig kan fastsette om arveoppgjøret etter seg

3) Pensum

- Peter Lødrup og Tone Sverdrup, Familieretten (8. utgave 2016), hele boken med unntak av § 1 - 6, § 8 VII-VIII, § 9 V, § 12 V-VI, § 14 III, §17 VIII, § 18 IV-V, § 20 V og §§ 25-26, samt §§ 29, 30, 31, 32 og 33. Petitavsnitt er ikke pensum.
- Lena R. L. Bendiksen og Trude Haugli, Sentrale emner i Barneretten 3. utg. 2018, kapittel 1, 2 og 3 i del I, og hele del II.
- Asland, John & Lødrup, Peter (2019). Oversikt over arveretten 9. utgave. Cappelen Damm Akademisk. ISBN 978-82-02-59344-5

Forslag til ny fagbeskrivelse:

Familie- og arverett (10 sp.)

1) Faglig innhold

Familie- og arverett handler om rettsreglene som regulerer forholdet mellom personer i familieforhold og reglene om fordeling av formue etter dødsfall. Familierett omfatter ekteskapsrett, samboerrett og barnerett, og utgjør samlet to tredeler av faget.

Ekteskapsretten omfatter de økonomiske rettsvirkninger av ekteskapet, både under samlivet og ved samlivsbrudd eller død, jf ekteskapsloven del II, samt del III om bidragsplikt. Dette omfatter regler om eierforhold, råderett, underholdsplikt og ansvar for gjeld. Videre omfattes reglene om ektefellers formuesforhold, dvs lovens regler om det verdimessige oppgjøret og om rett til å overta tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død, og om ektefellenes adgang til i ektepakt å forhåndsavtale den verdimessige deling. Ektepakter om verdideling ved død ses i sammenheng med arverettslige regler. De formelle regler om ekteskapets inngåelse og oppløsning i ekteskapsloven del I behandles ikke.

Samboerretten gir en oversikt over ulovfestede regler om eierforhold, råderett og gjeldsforhold mellom samboere, og om lovens regler om rett til tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død. I mangel av lovregler står samboeravtaler om oppgjøret ved samlivsbrudd og/eller død sentralt. Sistnevnte ses i sammenheng med arverettslige regler, herunder nye regler om samboeres legalarverettigheter.

Barneretten omhandler barns rettsstilling. På første avdeling er det rettsforholdet mellom barn og foreldre som er tema. Faget omfatter reglene om hvem som, i rettslig forstand, regnes som mor, far og medmor til et barn. Videre blir reglene om foreldreansvar behandlet. Her inngår både hvem som innehar foreldreansvaret og hva dette innebærer av rettigheter og forpliktelser. Reglene for fastsettelse av hvor barnet skal ha sitt faste bosted behandles også. Tilsvarende gjelder reglene om samværsrettens innhold og omfang, samt reglene om vergemål og forsørgelse. Barnevernets subsidiære ansvar inngår ikke som en del av faget da dette behandles i den spesielle delen av forvaltningsretten på andre avdeling.

Arveretten omhandler regler om hvordan verdien etter en avdød fordeles mellom de som etter lovens arvegangsregler eller avdødes testament er utpekt som arvinger, samt om retten til uskifte som for gjenlevende ektefelle eller samboer. Arverettsreglene skal ses i sammenheng med hva samboere eller ektefeller gyldig kan bestemme om skifteoppgjøret når en av dem dør.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått første avdeling har studenten:

- god kunnskap om hvilke særlige regler som gjelder for ektefellers og samboeres eierforhold, råderett og ansvar for gjeld
- god kunnskap om ektefellers underholdsplikt og reglene for verdeling ved samlivsbrudd eller død
- god kunnskap om en ektefelles eller samboers rett til å overta tidligere felles bolig ved samlivsbrudd eller død
- god kunnskap om hva ektefeller og samboere kan forhåndsavtale om oppgjøret ved samlivsbrudd eller død
- god kunnskap om foreldreansvar, reglene om barnets bosted og om samværsrett når foreldrene ikke bor på sammen bosted
- kunnskap om etablering av foreldreskap, vergemål og forsørgelse av barn
- god kunnskap om lovens regler om fordeling av arv, og om hva og hvordan arvelater selv kan gi bestemmelser om utvelgelse av arvinger, fordeling av verdier eller rett til eiendeler
- kunnskap om reglene for ektefellebidrag
- kunnskap om hvilke disposisjoner som anses som testamentariske. (Grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner)
- kunnskap om gjenlevende ektefelles eller samboers rett til å overta førstavedes formue uskiftet, om gjenlevendes rådighet over uskifteboet og om delingen ved skifte av uskifteboet

Ferdigheter

Etter bestått første avdeling kan studenten:

- identifisere og løse de problemstillinger som oppstår når et ekteskap eller samboerskap opphører ved samlivsbrudd eller død
- redegjøre for alternativer for hva ektefeller eller samboere kan forhåndsavtale om oppgjøre ved samlivsbrudd eller død
- identifisere og analysere problemstillinger som oppstår når barnet ikke bor fast sammen med begge foreldre, herunder sammenhengen mellom reglene og betydningen av det overordnede hensyn til barnets beste
- anvende de grunnleggende arverettslige regler om fordeling av arv etter lov eller testament
- redegjøre for alternativer for hva en arvelater i ulike livssituasjoner gyldig kan fastsette om arveoppgjøret etter seg

3) Pensum

- Peter Lødrup og Tone Sverdrup, Familieretten (8. utgave 2016), hele boken med unntak av § 1 - 6, § 8 VII-VIII, § 9 V, § 12 V-VI, § 14 III, §17 VIII, § 18 IV-V, § 20 V og §§ 25-26, samt §§ 29, 30, 31, 32 og 33. Petitavsnitt er ikke pensum.
- Lena R. L. Bendiksen og Trude Haugli, Sentrale emner i Barneretten 3. utg. 2018, kapittel 1, 2 og 3 i del I, og hele del II.
- John Aslandn og Peter Lødrup, Arverett, (7.utgave 2018), Pkt 2.1.1, 2.1.2, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1.1 – 4.1.4, 4.2, 4.4, 5.4.1-5.4.2, 5.5.1-5.5.2, 5.6, 5.7.1, 5.7.2.1, 5.8, 5.9, 6.1, 7.2, 8.1.1-8.1.2, 8.5.1, kap 9 og kap 10. Kompressavsnitt er ikke pensum.